РЕЦЕНЗИЯ

От **доц. д.н. Мария Попова**, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – История на българската журналистика)

с дисертационен труд на тема: „**Типология на пресата на френски език – българска и чуждестранна в България (1878-1944)“**

представен от **Велина Красимирова Велинова**, редовен докторант в катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултета по журналистика и масова комуникация, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

с научен ръководител: **проф. д-р Здравка Константинова**

Основание за представяне на рецензията: *участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-666/20.10.2025 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“*.

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Велина Великова е редовен докторант в катедра „История и теория на журналистиката“ в периода от 2019 г. до 2024 г. Има значим журналистически опит – била е репортер, редактор и колумнист в телевизиите BBT, TV+, Bloomberg TV, Евроком, TV1, AGRO TV, в сайтовете на в. „Преса“ и сп. „Тема“, Kmeta.bg Actualno.com, радио Фокус. Завършила е ФЖМК като бакалавър по „Журналистика“ – профили „Телевизия“ и „Международна журналистика“. Тя е магистър по Arts, Media Culture от нидерландския Университет Маастрихт.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

1.Структура и обем.

Дисертационният труд на Велина Велинова е с общ обем от 422 стр. и включва увод, изложение в три глави, заключение, библиография.

2. Актуалност на темата.

Дисертацията е посветена на интересната и важна тема за възможностите на българската преса от първата половина на 20 век да представя националните теми и проблеми

пред чуждестранната аудитория. Целта е да се покаже, че определени български вестници и списания са използвани от българските управляващи кръгове като средство за популяризиране на политическите и икономическите им решения пред европейската и българската аудитория. Смесването на исторически, медийнотеоретичен и социологически подход позволява да бъде осъществен модерен анализ на журналистическата дейност и медийната практика от съответния исторически период.

3. Цели, обект, предмет и съдържание.

Обект на изследване са 103 български вестници и списания, които са публикувани на френски език и които до момента не са анализирани цялостно. **Предмет** на изследване са три ключови вестника, финансирани и създадени от българското Министерство на външните работи и вероизповеданията в първата половина на 20 век – в. „L'Echo de Bulgarie“ („Българско ехо“), в. „La Bulgarie“ („България“) и в. „La Parole Bulgare“ („Българска реч“), както и редица по-малки като обем, тираж и влияние вестници и списания, специализирани в областта на икономиката, културата и науката. **Задачи** на изследването са както типологизирането на наблюдаваните издания, така и проучване на политическите пропагандни стратегии в печата на френски език в България и в Европа. Използвани са различни **изследователски методи** – дедуктивен, типологизиране, контент анализ.

В **първа глава** на дисертацията се изследва използването на чужди езици, особено на френски език, от българските вестници и списания в опит за преодоляване на тесните езикови рамки, които поставя българският език и излизането от националната изолация след Освобождението. Обърнато е внимание на използването на френския език в дипломацията и търговията, което започва още преди Освобождението, като част от политиката на Османската империя за употребата на френски политически модели в приетите закони (включително в първия Закон за печата в Османската империя от 1864 г.). Но френският език има влияние и в културата, защото е употребяван от българските писатели и журналисти, които осъзнават необходимостта чуждестранните вестници и списания да представят българските национални цели пред чуждестранната аудитория, а преводите на френска литература разширят тематичния кръгозор на българските читатели. Както Велина Велинова пише: „Чрез пресата българският читател може да се „огледа“ в европейското огледало, да открие себе си, да намери своето място в информационния поток. (…) Търсенето на национална идентичност във време, в което България е заличена от световната политическа карта, е от изключително значение за самоосъзнаването на българското общество.” (с. 25)

В първа глава също са описани основни медийни понятия като комуникация, манипулация, пропаганда и цензура, анализирани са техните значения и варианти, изявата им в рамките на комуникационните модели. Показани са позициите както на водещи медийни изследователи така и на български изследователи Научното наблюдение е пречупено през модела на функциониране и тематично сегментиране на наблюдаваните вестници, обвързването на печатната пропаганда с дипломацията, регулаторните рамки посредством приетите в България закони за печата, функционирането на медийни институции като БТА, използваните информационни похвати за смесване на съдържание с емоционална оценка, успоредно на въведената от държавата цензура.

Във **втора глава** на дисертацията е направено собственото типологизиране на наблюдаваните издания, които са сегментирани чрез ключови критерии като финансиране, място на издаване, тематика, периодичност, характер. Според изводите на докторантката най-голям обем са българските френскоезичните вестници, списания и бюлетини, които са издавани в България, за разлика от българските медии на френски език, която се издава в чужбина (основно Париж и Женева) и на чуждестранните медии на френски език, публикувана в България. Доминират вестниците и списанията с политическа насоченост или със смесена тематика (политика, литература и икономика), за разлика от тези с тясна специализация (филателия, образование, търговия, медицина, култура).

В **трета глава** са описани резултатите от направения собствен конент анализ на трите водещи външнополитически вестника, които са представени като пример за политическа пропаганда чрез масова медия и са разгледани през призмата на няколко значими исторически събития. Констатациите на докторанта са, че първите два вестника – „Българско ехо“ и „България“, са официални издания на Министерството на външните работи и вероизповеданията, а третият – „Българска реч“ е по-скоро независим. Всички вестници имат формат от около четири страници, почти липсват илюстрации, с редки изключения, използваните жанровете са разширният репортаж и коментарът (или смесването на коментар с новина), както и интервюто. Вестниците излизат почти всекидневно, а тематичният акцент е върху външната политика, но има и културни и икономически теми. И за трите вестника е характерно, че техни редактори и автори са водещи български писатели, философи, военни, дипломати и пр., чиято дейност е представена. Изследването е фокусирано върху медийното отразяване на конкретни исторически събития като Балканските войни и Първата световна война, Деветоюнския преврат от 1923 г., Септемврийското въстание, преврата на 19 май 1934

г., Втората световна война, македонския въпрос. Анализът очертава използваните пропагандни техники, стила на писане и на оформлението, употребявания емоционално натоварен изказ. Заключенията на Велина Велинова са, че: „българската преса на френски език в изследвания период както в България, така и в чужбина, е белязана от обществено-политическите вълнения в съответния времеви отрязък. Те намират отглас на страниците на печата като актуални събития, оформили облика на следосвобожденска България с амбициата да повлияят на начина, по който страната ни е възприемана на полето на международните отношения. Става дума не само за големи войни, в които участваме до 1944 г., но и за вътрешнополитическите трусове като преврати, въстания. Така че изследваната преса създава хроника, показателна за историята ни. Част от изследваните вестници могат да бъдат възприети и през дипломатическа призма, тъй като онагледяват и дипломатическите усилия на българската държава да изгради определен имидж за себе си. Следователно може да се приеме, че те имат както журналистическа, така и историческа и дипломатическа стойност." (с. 400) Проблематиката в трета глава е анализирана компетентно, с познаване на историческите и медийните особености, информацията е значима като обем и прецизна като структуриране.

4. Използвана научна литература.

Използвани са около 99 източника, от които 81 статии, студии и монографии на български език и 18 на френски и английски езици.

5. *Автореферат*

Представеният автореферат относително цялостно отразява съдържанието на дисертационния труд.

III. Приноси на дисертационното изследване

Принос на изследването е, че първи път се прави подробно изследване на българските вестници и списания, които излизат на френски език. Това позволява както тяхното типологизиране, така и оценка на дейността на водещите личности, които стоят зад тяхното създаване. Принос е осмислянето на възможностите за използване на чуждоезичните вестници и списания като средство за провеждане на дипломатически цели от страна на българската държава. Приносен характер има изследването на конкретни важни събития от българската история, които са отразени от френскоезичните издания, с цел популяризиране на българската политическа позиция пред световната общност.

IV. Бележки и препоръки

Дисертацията е обемна, подробна, използва ясен и компетентен стил и език, цитират се множество български и чуждестранни автори, прегледани са много български вестници и списания, представени са разнообразни примери. Обхванат е значим исторически период, като са демонстрирани научен интерес, умение за извеждане на собствени заключения, включени са много собствени изображения.

V. Публикации и участия в научни форуми

Докторантът има три научни публикации – в научния сборник „Медии и комуникации“ и в научното онлайн списания Медиите на 21 век (newmedia21.eu). Всички текстове отговарят на заложените стандарти за качество, като са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и са покрити минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

VI. Заключение

Дисертационният труд е посветен на важната, интересна и актуална тема за използването на френскоезичните вестници и списания, публикувани в България и в чужбина като средство за популяризиране на българските национални теми и проблеми пред чуждестранната аудитория. Дисертацията е значима като обем, подробна като очертаване на историческия и медиен контекст. Въз основа на представената дисертация **убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на ВЕЛИНА ВЕЛИНОВА образователната и научна степен „доктор” по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – История на българската журналистика).**

Дата: 03.11.2025 г. Рецензент:

/доц. д.н. Мария Попова/